

Relaționarea educațională: delimitări conceptuale

Elena Davidescu, lector superior

Summary

Child's personality is developed only through relationship lifestyle. Without relationship child cannot assimilate language, cannot adopt specific behavior norms like: compassion, passion, altruism, willing of right and truth etc. The bases of relationship are set within family, followed then by school, because together with integration within environment and society, relationship life be diversified and intensified. During educational relationship it is recommended active and emphatic listening behalf of teaching staff.

Copiii pot fi concepuți ca sisteme evolutive aflate în contexte interacționale complexe cu sistemele care îi înconjoară. Profesorii și copiii evoluează într-un context de interacțiuni pe mai multe planuri care implică procese multiple: culturale, sociale, educaționale etc. Relaționarea dinamică și multilaterală ce poate fi regăsită în cadrul perspectivei integratoare sugerează și faptul că nivelul de competență al copiilor este strâns legat de trăsăturile contextelor în care evoluează. În acest fel, caracteristicile intrinseci, personale (cunoaștere, competență socială, determinante comportamentale) pot fi atribuite în egală măsură copilului, dar și contextelor de dezvoltare. De exemplu, procesele cognitive aflate în legătură cu gândirea și înțelegerea, așa cum sunt reglarea emoțională, autocontrolul, comportamentul de căutare a ajutorului, ori abilități sociale, precum cooperarea, nu reprezintă doar trăsături ale copilului, ce reflectă un anumit nivel de organizare și funcționare, ci și caracteristici derivate din relațiile și interacțiunile lui în contextul clasei și al mediului social proximal în care evoluează zi de zi [1, p. 190].

Relaționarea educațională reprezintă acel tip de interacțiune prin care omul își formează și își dezvoltă personalitatea. John Dewey constată faptul că întreaga existență poate fi percepută ca o formă extinsă de educație, însă anumite activități asigură elementele necesare relaționării. Primele activități educaționale sunt derulate în familie, continuate în școală, apoi perfecționate în societate, de fiecare în parte, aportul personal fiind determinant. Familia inițiază dezvoltarea psihicului și oferă un model - modelul parental. Școala contribuie la dezvoltarea aptitudinilor, îndeosebi a celor intelectuale, societatea, prin integrarea într-un anturaj, dezvoltă și diversifică posibilitățile de relaționare [2, p. 171].

Dintre toți factorii educaționali, mediul familial este decisiv în pregătirea tinerilor pentru viața de relație. „Familia este cea dintâi și cea mai de seamă școală pentru formarea caracterului. În acest mediu orice ființă omenească își primește cea mai bună sau cea mai rea educație morală, căci acolo se pătrunde omul de principiile după care se va conduce apoi toată viața”. [2, p. 172]

Relaționarea este considerată un proces firesc ce se asimilează odată cu nașterea, în familie, apoi cu integrarea în societate. Această percepție nu ține seama de faptul că individul își însușește instinctual (prin imitație) modul de relaționare al colectivității în mijlocul căreia se formează ca personalitate, fără a avea și elementul de referință, modelul corect de interacțiune. Modelul corect de relaționare este acela în care persoana își atinge obiectivele existențiale fără a afecta negativ nevoile celorlalți. Nu toți oamenii au capacitatea de a se educa din punctul de vedere al relaționării, însă toți trăiesc în societate. Pentru a se evita eventualele curențe în relaționare, sistemul educațional ar trebui să se implice printr-o disciplină special concepută. Modul în care ne exprimăm, atitudinea, bunele maniere, comportamentul în funcție de context, abilitățile de comunicare sunt aspecte ce nu trebuie lăsate la voia întâmplării. Pregătirea părinților este necesară, mai ales că perioada decisivă în

dezvoltarea proceselor psihice sunt „cei șapte ani de acasă”, dintre care, în primii 2-3 ani, copilul se află în grija exclusivă a familiei, exact când se dezvoltă pregnant ansamblul proceselor psihice și se asimilează normele elementare de conduită. Creșterea și educarea copilului în funcție de caracteristicile sale psihice necesită o pregătire prealabilă, pregătire pe care sistemul de învățământ o poate asigura tinerilor părinți într-un mod profesionist. Ulterior, ceilalți factori educaționali (școala, biserica, mass-media) vor continua ceea ce au început părinții, utilizând bazele puse de aceștia.

„Meseria” de părinte presupune mai ales efort psihic și intelectual în abordarea procesului de evoluție psihofiziologică în funcție de sexul copilului, transmiterea de cunoștințe, relaționarea diferențiată (gen, vârstă, temperament, tip de gândire etc.) și încurajarea deprinderilor (a aptitudinilor) necesită o pregătire prealabilă. Toate acestea presupun un minim de cunoștințe psihologice și pedagogice pe care doar sistemul le poate oferi tinerilor părinți într-un mod profesionist [2, p. 180].

Educația copilului nu trebuie să conțină nici o formă de violență, nici fizică, nici psihică, nici măcar verbală. Inducerea normelor de conduită trebuie să se facă prin comunicare și exemplu personal. Principalele procese psihice care contribuie la definirea personalității (atenția, voința, limbajul etc.) se dezvoltă intens în primii trei ani de viață. Dezvoltarea armonioasă a acestora depinde, în mare măsură, de climatul afectiv și relațional pe care mediul familial îl asigură copilului. Potrivit psihologului B. Bloom, până la vârsta de 3 ani, ființa umană achiziționează cca. 60% din experiența fundamentală de viață, constatare ce arată că primii trei ani de viață reprezintă perioada în care copilul asimilează cea mai mare parte din normele de conduită, principiile și valorile morale. În tot acest timp, dacă părinții îi oferă copilului o atmosferă plină de agresivitate în limbaj și în comportament, aceasta va fi receptată de el ca fiind modelul firesc de relaționare. La această vârstă, copilul, neavând capacitatea de a discerne binele de rău, va percepe anormalul drept normal și invers, percepție care cu greu va putea fi schimbată ulterior. Ce sădește părintele în mintea și în inima copilului în primii 3 ani va decide destinul viitorului adult [3, p.382].

Elevii clasei și profesorul formează împreună un ansamblu organizat, un *sistem* în cadrul căruia relațiile ce se stabilesc între „elemente” sunt deosebit de complexe. Elevii și profesorul, precum și relațiile dintre ei, îndeplinesc funcții diferite și au contribuții specifice la realizarea finalităților sistemului dat. Aceștia nu există ca atare, decât împreună, se presupun reciproc. Elevii sunt elevi și profesorii sunt profesori numai în măsura în care se află în corelație. Caracterul contradictoriu al relației profesor-elevi se manifestă, mai ales, sub forma unor tendințe deosebite ale termenilor și, fiind o relație dirijată, opoziția și conflictul apar ca anomalii, ca situații perturbatorii în evoluția firească a sistemului. În clasa de elevi, factorul de conducere - profesorul - aplică o anumită strategie pedagogică prin care acționează asupra elevilor cu scopul de a obține anumite rezultate (în plan cognitiv, afectiv, moral etc.). Finalitatea sistemului, clasă de elevi, ca, de altfel, finalitatea oricărui sistem, se apreciază prin prisma raportului dintre rezultatele obținute și cele scontate. La rândul său, profesorul poate și trebuie, prin însăși menirea lui, să-și valorifice resursele personale punându-le în slujba formării personalității elevilor în contextul grupului de elevi [4, p. 10].

Profesorul are conștiința faptului că relația educativă este o relație umană, îl acceptă pe elev ca persoană și-l tratează ca atare, își adaptează așteptările la particularitățile grupului și ale membrilor acestuia. Sistemul de norme existente în grupul școlar prescrie anumite modele de comportament, în funcție de rolul pe care îl au membrii grupului (elevi sau profesor). Normele pretind o anumită

uniformitate comportamentală, ceea ce contribuie la unitatea și coeziunea grupului. În același timp, raportarea la norme permite profesorului să evalueze conduitele individuale și de grup. Respectarea normei de către elev și sancționarea acesteia ca atare, de către profesor modelează nu numai comportamentul elevului, ci, prin interiorizare, însuși personalitatea lui.

Bibliografie

1. Boncu, Ștefan, Ceobanu, Ciprian, Psihosociologie școlară, Polirom, Iași, 2013.
2. Negruți, Sorin, Relaționarea. O explorare multidimensională și interdisciplinară, București, 2012.
3. Stănculescu, Elena, Psihologia educației. De la teorie la practică, Ed. Universitară, București, 2008.
4. Truța, Elena, Relația profesor-elev: blocaje și deblocaje, Ed. Aramis, București, 2007.